

Alejandro Olmos Gaona

«Kanpo zorrak gainontzeko arazoak baldintzatu dituzte»

Kanpo zorraz hitz egiten dugunean zertaz ari gara? Zergatik esaten da ez dela bidezko? Zalantza horiekin hurbildu gara Alejandro Olmosengana. Rafael Correa Ekuadorreko presidentek deitu zion kanpo zorraren tranpak biluztu zitzaizkion eta Argentinan ere horretarako dihardu lanean, ofizioz historialaria den arren.

GORKA BERASATEGI

Zein da egungo kanpo zorraren jatorria?

Zorpetze prozesua 70eko hamarkadan hasi zen, petrodolarren ikaragarriko isuriak baldintzatu zuen egoera. Jose Martinez de Hozek –Argentinako diktadura garaiko plan ekonomikoaren arduradun zenak– epaitegi aurrean deklaratu zuen dirutza hori herrialde periferikoetara bideratzen ez bazen *crack* ekonomiko itzela sor zitekeela eta diru hori neurrigabe maileguan eman behar zela, dirua bueltatu zitekeen edo ezin zitekeen kontuan hartu gabe.

Maileguez herrialdeen garapenerako balio dutela diote dirua uzten dutenek. Aldiz, kanpo zorrak garapen bidean dauden herrialdeen irabazi gehienak xurgatzen ditu.

Kanpo zorrak dirua mailegutuan ematen duenari mesede egiteko balio du soilik. Argentinaren kasuan, diktadura garaiko zorra aztertu zuten ikuskatzaileek ebatzi zuten: Batetik, zorrak ez zuela justifikazio ekonomikorik ezta administratiborik ere –Batzorde militarra 1976an boterera heldu zenean, 7.800 milioi dolarrekoa zen zorra, diktadura bukatzean 46.000 milioiokoa–. Bestetik, zorraren dirua

GORKA BERASATEGI

Alejandro Olmos Gaona kanpo zorraren ikerketan aditu nagusienetakoa da Argentinan.

nora joan zen argitu gabeko kontua zela. Urte batzuk beranduago, Munduko Bankuak zehaztu zuen nora bideratu zen diktadura garaiko zorra. Kapitalaren %40ak herrialdetik kanpora ihes egin zuen, %30a ihes egin dako diru horren interesak ordaintzeko erabilia izan zen eta gainontzekoa armamentua erosteko. Beraz, Argentinako herriak ez zuen xentimorik ikusi. Ekuadorren ere gauza bera gertatu zen eta Brasilen ere berdin.

Argentinaren kasuan diktadura garaian gertatu zen herrialdearen zorpetzea. Hala gertatu zen beste herrialdeetan ere?

Hain zuzen, zorpetze prozesua diktadura militarra jasan zuten herrialde guztietan eman da. Diktadura zegoen Argentinan, Brasilen, Txilen, Ekuadorren, Uruguayn, Bolivian... Ez zegoen inolako muga legalik, Kongresuek ez zuten funtzionatzen... Beraz, molde beretik datozen politikez ari gara hizketan.

Urte horietan interes tasek gora egin zuten nabarmen. Zein ondorio izan zituen horrek?

Kanpo zorra tasa aldakorrarekin sinatu zen 70eko hamarkadan. AEBetako barne arazoak medio, Erreserba Federalak interesak igo zituen modu ikaragarrian. 1979 eta 1983 urteen artean

“Ekuadorrek ez zuen ezertxo ere ordaintzeko beharrik”

Rafael Correa Ekuadorreko lehendakariak herrialde hartako kanpo zorra ikertzera deitu zintuen 2007an. Zer aurkitu zenuten?

Ikuskaritza txostenak ia 50.000 orrialde ditu, kanpo zorraren azterketa zehatza da, 1976. urtetik 2000. urtera artekoa. Emaitza benetan esanguratsua izan zen, lehenengoz, dokumentu eta artxibo pribatu eta konfidentzial guztietara heltzeko aukera izan baikenuen. Kanpo zorraren mekanismo osoa nolakoa den ikusi genuen. Nazioarteko erakundeen konplizitatea baieztatu, kontratuen zitalkeriaz jabetu... Hau da, kanpo zorraren erradiografia zehatza egin ahal izan genuen.

Txosten hura eskuan, Correak zorra negoziatu zuen mailegu emaileekin. Nola izan zen negoziaketa?

Zorraren ordainketa bertan behera geldituko dela jakitera eman zen. Noski, mailegu emaileei ez zitzaion batere gustatu. Correak egin zezakeen hoberena dirua utzi ziotenei AEBko auzitegietan kontra egitea litzake baina sekulako eskandalua ekarriko zuen horrek. Ez eskari hutsarengatik, lehenengoz AEBko epaitegietan kanpo zorraren funtzionamendua biluzteko arriskua zegoelako baizik.

Beraz, txostena aurkeztu nuenean, Chase Morgan

bankuko abokatuak deitu zidan esanez: “Olmos, hau nola konpontzen da?” Haiek ondo zekizkiten kontratuen gora beherak, iruzur ekintzen sehetasunak, etab.

Ekuadorrek inoren laguntzarik jaso gabe –solidaritate adierazpenak aparte–, 12 milioi biztanleko herrialdea izanik, sekulako arazo ekonomikoekin eta egoera larrian egon arren, Correak zor zenaren %30a bakarrik ordainduko zuela jakinarazi zuen, ezta xentimo bat gehiago ere. Ekuadorrek ez zuen ezertxo ere ordaintzeko beharrik baina baldintzak ez ziren gatazka zuzenerako aproposak. Mailegu emaile guztiek onartu zuten proposamena txintik esan gabe. Denek, salbuespenik gabe.

Argentina antzeko neurriak hartzeko moduan da?

2001ean zorraren *default*-a iragarri zenean, inork inbaditu gintuen? Kanpotik jasotzen dugun horniketa bertan behera gelditu zen? Horixe ezetz. Are gehiago, Argentina 2006ko urte bukaeran hasi zen zorra ordaintzen berriz ere. 2003, 2004 eta 2005eko hazkundera, ez du inork esaten, baina zorra ordaindu ez guelako izan zen. Erakunde multilateralei ordaindu genien baina gainontzekoei lehenengoz ez genien ordaindu eta diru hori kanpora joaten ez bada, herrialdean inbertitzen den dirua da.

tasek %6tik %22ra egin zuten salto eta zorra ordaintzea ezinezko bihurtu zen behin betiko. Birfinantzatzea etorri zen orduan eta zorra ordaintzeko gehiago zorpetu zen herrialdea.

Alejandro Olmos zure aitak 1982an zorpetze prozesuaren arduradunen aurkako epaiketa prozesua abiarazi zuen eta 2000 urtean iritsi zen epaia. Zer zioen sententziak?

Epaileak ez zuen arrisku handirik hartu nahi izan eta esan behar zuena esan behar zituen hitzak erabili gabe esaten ahalegindu zen. Dena den, zorpetze prozesuan legea hautsi zela ebartzi zuen eta, beraz, zorpetzea legez kanpokoa izan zela ondoriozta daiteke haren terminoetatik. Horrez gain, Munduko Moneta Funtsaren konplizitateaz hitz egiten du baita ere eta elkarlan hori frogatua geratzen da epaiketa prozesuko ebidentzietan.

Epaileak Kongresura bidali zuen hark ebazitakoa. Zer egin zuen botere lege-gileak?

Kongresuak ez du sekula ezertxo ere egin.

Cristina Fernandez Kirchnerrek dioenean kanpo zorra legezkoa dela, legez kanpoko izateari utzi ziola demokrazia-

ko lehen Gobernuak onartu zuenetik, zer datorkizu burura?

Nik eskutitza bidali nion lehendakariari urtarrilaren 14an, esanez, abokatu den heinean, ezin duela alde batera utzi ordena juridikoko printzipio garrantzitsuenetakoa dena. Hau da, legez kanpokoa dena ezin dela legezko bihurtu botere exekutiboaren bidez ezta Kongresuaren bidez ere, eta zilegitasunik gabeko ekintzek ezin dituztela ondorio zilegiak sortu. Tira, berak ondo dakizkien gauzak, abokatu baita. Handik 20 egunera Lehendakariatzako idazkari nagusiak eskutitz luzea bidali zidan, nire aitaren lan aberkoia goraiatuz baina, berriz ere, Kongresuak dena legezta-tu duelako, ezer egitea ezinezkoa dela azpimarratuz.

Kontratueta sinatu izan diren baldintzak salatu dituzu. Zein baldintza dira horiek?

Gauza bat da bermeak adostea eta beste kontu bat Argentinak sinatu

Kanpo zorrerako dirua hezkuntza eta osasunerako bideratuko dena baino handiagoa da Argentinan

zituen klausulak sinatzea. Mailegu emaileak sinatzen ari zirena legez kanpokoa zela ondo zekitenez, honakoa zioen klausula ezarri zuten: “Kontratu hau baliogabea balitz, legez kanpokoa balitz edo ezin bada gauzatua izan, Argentinako Errepublikak uko egiten dio kontratuaren baliogabetasuna eskatzeari”.

Zenbateko esfortzua da egun Argentinarentzako kanpo zorra ordaintzea?

Gaur Argentinako kanpo zorra, datu ofizialen arabera, 177.000 milioi dolarrekoa da. Ekonomia ministerioak duen planaren arabera, Argentinak 2089 urtera arte ordaindu beharko du zorra, urtero ordaintzeko ezarrita dituen kopuruak ordainduko balitu. 2089an zorraren ordainketarekin bukatzea fikzioa da. Aurten kanpo zorrerako bideratuko den diruarekin, pobrezia desagerrarazi daiteke Argentinan. Kanpo zorrerako gorde den dirua hezkuntza eta osasunerako bideratuko den diru kopurua baino gehiago da.

Kanpo zorra da Argentinaren arazorik larriena?

Zalantzarik gabe. Gainontzeko arazoak baldintzatzen dituen faktorea da. ■